

Književni interesi učenika mlađih razreda gimnazijskih usmjerenja

Grakalić Plenković, Sanja

Source / Izvornik: **Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 2002, 8, 44 - 57**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:125:069737>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Rijeka Digital Repository - DR PolyRi](#)

časopis
za teoriju
i praksu
odgoja
i obrazovanja

ŽIVOT i ŠKOLA

Mario Brdar, Rita Brdar-Szabó, Gabrijela Buljan, Tanja Gradečak-Erdeljč **STRUKTURNO-TIPOLOŠKI ČIMBENICI U PREVOĐENJU: PRIMJER PREDIKACIJSKIH METONIMIJA I PRIDJEVA U NEKIM GERMANSKIM I SLAVENSKIM JEZICIMA** Mirjana Paintner-Vilenica, Blaženka Slovenec **OCJENJIVANJE EMERIK MUNJIZA POČETNO OSPOSOBLJAVANJE UČITELJA U HRVATSKOJ** Sanja Grakalić-Plenković **KNJIŽEVNI INTERESI UČENIKA MLADIH RAZREDA GIMNAZIJSKOG USMJERENJA** Zdenko Kosinac **O ODNOSIMA IZMEĐU TRAJANJA RADNE DJELATNOSTI NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE I ZDRAVSTVENOG STATUSA** Vladimir Šumanović **LATENTNA STRUKTURA MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI** Ana Pintarić **ROMAN STRIBOROVIM STAZAMA U NASTAVI HRVATSKOG JEZIKA** Siniša Brlas **SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU** Jasna Kretić Majer

ŽIVOT i ŠKOLA

časopis za teoriju i praksu
odgoja i obrazovanja

Izdavači

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Pedagoški fakultet
Visoka učiteljska škola

Za izdavača

Ana Pintarić
Irena Vodopija

Uredništvo

Ladislav Bognar
Anđelka Peko
Ana Pintarić
Irena Vodopija

Uredničko vijeće

Milan Adamić (Republika Slovenija), Erne Barić (Republika Mađarska),
Ladislav Bognar (Osijek), Marko Mušanović (Rijeka), Margita Pavleković (Osijek),
Anđelka Peko (Osijek), Elvira Petrović (Osijek), Ana Pintarić (Osijek),
Božica Šuveljak (Osijek), Irena Vodopija (Osijek)

Glavni i odgovorni urednik

Ana Pintarić

Tajnik

Gordana Šoštarko

Lektor

Marija Domić
Ivan Jurčević

Lektor za engleski jezik

Marija Omazić

Adresa Uredništva

Pedagoški fakultet, 31000 Osijek, L. Jägera 9
tel. 031 / 211-400, fax. 031 / 212-514

Naklada

500 primjeraka

Časopis izlazi 2 puta godišnje

Tisak

Pedagoški fakultet Osijek

ISSN 0044-4855

UDK 37

ŽIVOT I ŠKOLA

Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja

TEORIJSKI PROBLEMI I RASPRAVE

MARIO BRDAR, RITA BRDAR-SZABO, GABRIJELA BULJAN, TANJA ČRADEČAK-ERDELJIĆ STRUKTURNO-TIPOLOŠKI ČIMBENICI U PREVOĐENJU: PRIMJER PREDIKACIJSKIH METONIMIJA I PRIDJEVA U NEKIM GERMANSKIM I SLAVENSKIM JEZICIMA	7
MIRJANA PAINTNER-VILENIČA, BLAŽENKA SLOVENEČ OCJENJIVANJE	23
EMERIK MUNJIŽA POČETNO OSPOSOBLJAVANJE UČITELJA U HRVATSKOJ	32
SANJA GRAKALIĆ-PLENKOVIĆ KVALITETNI INTERESI UČENIKA MLADIH RAZREDA GIMNAZLSKOG USMJERENJA	44
ZDENKO KOSINAC O ODNOSIMA IZMERAU TRAJANJA RADNE DJELATNOSTI NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE I ZDRAVSTVENOG STATUSA	58
VLADIMIR ŠUMANOVIĆ LATENTNA STRUKTURA MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI	67
JANA PINTARIĆ ROMAN STRUBOROVIM STAZAMA U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA	75
BRANKA BRLAS SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	97

IZ PRAKSE

JASNA KRETIĆ MAJER PRODUŽENI BORAVAK UČENIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI	107
NEKA BUŠIĆ UPRAVLJANJE I OCJENJIVANJE ŠKOLSKIH ZADAĆA	111
NEKA VUJIĆ OCJENJIVANJE JEZIČNIH RAZINA U LECTIRNIM ZADACIMA DR. EWE LENICEK ZA 3. I 4. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE	120

Osijek, 2002.

KAZALO

TEORIJSKI PROBLEMI I RASPRAVE

MARIO BRDAR, RITA BRDAR-SZABÓ, GABRIJELA BULJAN, TANJA GRADEČAK-ERDELJIĆ STRUKTURNO-TIPOLOŠKI ČIMBENICI U PREVOĐENJU: PRIMJER PREDIKACIJSKIH METONIMIJA I PRIDJEVA U NEKIM GERMANSKIM I SLAVENSKIM JEZICIMA	7
MIRJANA PAINTNER-VILENICA, BLAŽENKA SLOVENEČ OCJENJIVANJE	23
EMERIK MUNJIZA POČETNO OSPOSOBLJAVANJE UČITELJA U HRVATSKOJ	32
SANJA GRAKALIĆ-PLENKOVIĆ KNJIŽEVNI INTERESI UČENIKA MLADIH RAZREDA GIMNAZIJSKOG USMJERENJA	44
ZDENKO KOSINAC O ODNOSIMA IZMEĐU TRAJANJA RADNE DJELATNOSTI NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE I ZDRAVSTVENOG STATUSA	58
VLADIMIR ŠUMANOVIĆ LATENTNA STRUKTURA MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI	67
ANA PINTARIĆ ROMAN STRIBOROVIM STAZAMA U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA	75
SINIŠA BRLAS SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	97

IZ PRAKSE

JASNA KRETIĆ MAJER PRODUŽENI BORAVAK UČENIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI	107
IVICA ŠUŠIĆ ISPRAVLJANJE I OCJENJIVANJE ŠKOLSKIH ZADAĆA	111
BOŽICA VUJIĆ OSTVARIVANJE JEZIČNIH RAZINA U LEKTIRNIM LISTIČIMA DR. EVE LENIČEK ZA 3. I 4. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE	120

SANJA GRAKALIĆ-PLENKOVIĆ*

**KNJIŽEVNI INTERESI UČENIKA MLADIH RAZREDA
GIMNAZIJSKOG USMJERENJA**

U radu se istražuju književni interesi i kultura čitanja učenika prvih i drugih razreda gimnazije. Rezultati provedene ankete upućuju da učenike najviše privlače suvremena prozna djela stranih autora s tematikom iz svakidašnjeg života mladih.

UVOD

Već se desetljećima bavimo pitanjem književnih interesa učenika, pitanjem motivacije učenika za čitanje obvezne školske lektire, ali i čitanje uopće, pa tako i pitanjem razvijanja kulture čitanja kod mladih. Koje teme i književne vrste privlače mlade čitatelje, kako razviti kulturu čitanja i kako ponovno pronaći užitek čitanja? Škola propisanom lektinom nerijetko odbija učenike od knjige i može izazvati nelagodu izazvanu nametnutom obvezom čitanja, težim dobavljanjem nekih naslova, pa i obvezom čitanja za vrijeme školskih praznika. Brzina, lakoća ali i kvaliteta čitanja ovise o urođenim sposobnostima, obiteljskoj sredini, inteligenciji, razumijevanju, ali i o književnim interesima učenika i prezentaciji književnih sadržaja¹. Da bismo mogli razviti i usmjeriti interese mladih, moramo ih dobro poznavati, te poznavajući ih razviti interese prema svim žanrovima podjednako. Jedna od uobičajenih metoda provjere književnih interesa mladih je anketa koja može donijeti zanimljiva i korisna saznanja o njihovim željama i očekivanjima kod izbora lektire, pa tako i pomoći u boljoj komunikaciji učenika, nastavnika i književnog djela. Anketa na koju se osvrće ovaj rad provedena je u lipnju školske godine 2000./2001. u Gimnaziji Eugena Kumičića Opatija u prvim i drugim razredima općeg i jezičnog gimnazijskog usmjerenja, s ciljem da upozna i obnovi saznanja o učeničkim interesima i njihovoj kulturi čitanja. Anketirana su 134 učenika, 63 učenika prvih razreda i 71 učenik drugih razreda. Odabrala sam učenike nižih razreda srednje škole stoga što za njih naši školski programi, vođeni kriterijem reprezentativnosti, ali i kronološkim kriterijem, nalažu proučavanje književnosti kroz povijest od njezinih početaka do romantizma. S obzirom da se radi o učenicima koji imaju između četrnaest

* Sanja Grakalić-Plenković, Gimnazija Rijeka

¹ D. Rosandić ističe loše učinke koje donosi stalno ponavljanje i prezentiranje djela na način da se inzistira uvijek na istim odrednicama (vidi D. Rosandić, Metodika književnog odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb, 1986.)

i šesnaest godina, posumnjala sam, vođena dojmovima, idejama i zaključcima koje iznose na satu književnosti, u činjenicu da se njihovo nedovoljno literarno predznanje može nadomjestiti onim medijskim i životnim te im tako pomoći u poimanju, doživljavanju i prepoznavanju estetskih vrijednosti književnih djela koja su im ponuđena školskim popisom lektire. U tom kontekstu zanimljivo je znati što oni uopće čitaju, što preporučuju, što bi željeli čitati, čime grade svoj ukus, svoje kriterije i čime oštire svoje *kritičarsko pero*. Opravdanost ovog istraživanja nalazim u potrebi za upoznavanjem svih sadržaja koji zaokupljaju mlade, estetskim kriterijima koje dobivaju čitajući stripove, gledajući filmove, prelistavajući stranice Interneta i, za ovo istraživanje najzanimljivijim, čitanjem u slobodno vrijeme.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Anketa obuhvaća pitanja koja se tiču književnih interesa i očekivanja mladih kod izbora obvezne i slobodne lektire, te se osvrće na njihove kreativne literarne aktivnosti kao motivaciju za čitanje preko njihova iskustvenog i emocionalnog doživljavanja stvarnosti. Polazišta istraživanja bila su vremenska pripadnost djela, tematska pripadnost djela, nacionalna pripadnost djela (svjetski ili domaći autori), autorska pripadnost djela, žanrovska pripadnost djela, elementi koji utječu na izbor djela, odnos prema obveznoj i slobodnoj lektiri, dinamika čitanja, te učeničko literarno stvaralaštvo. Dinamika čitanja pokazuje da učenici u svoje slobodno vrijeme čitaju uz lektiru i drugu literaturu. Odgovori na pitanje koliko knjiga pročitaju mjesečno, a taj broj obuhvaća i obveznu propisanu lektiru i slobodnu lektiru, pokazuju da čitaju u prosjeku 2,8 knjiga mjesečno s iznimkama ispod i iznad prosjeka tako da je gornja granica osam knjiga mjesečno, a donja granica – nijedna knjiga mjesečno. S obzirom da lektira otprilike obuhvaća jedno ili najviše dva djela mjesečno, očito je da gimnazijalci nalaze vremena za čitanje slobodne lektire i uz vrlo opsežan program obvezne lektire i uopće opsežan opseg gradiva koje obuhvaća gimnazijsko obrazovanje. Neki se, dakle, pokazuju kao vrijedni i dragocjeni, no za većinu ipak možemo reći da u prosjeku ne čitaju dovoljno. Srednjoškolci su selektivniji od osnovnoškolaca u izboru izvannastavnog štiva, no mnogi od njih neće nastaviti niti ove čitalačke aktivnosti u budućnosti. Neki će već za vrijeme studija usko usmjeriti svoje interese prema stručnoj literaturi i slobodno vrijeme nekad rezervirano za knjigu posvetiti učenju i tako zanemariti svoje čitalačke navike. Dinamika čitanja s vremenom opada ili potpuno prestaje nakon završenog školovanja.²

Anketnim listićem traženi su odgovori na sljedeća pitanja:

1. Što ti je važno pri izboru knjige i koje autore najčešće odabireš?

² Istraživanja se slažu u tome da se nakon obveznog školovanja smanjuje dinamika čitanja, vidi Manja Kovačević, *Metodičko-književna motrišta*, Školske novine, Zagreb, 1997.

Mira Kermek-Sredanović, *Književni interesi djece i omladine*, Školske novine, Zagreb, 1985.

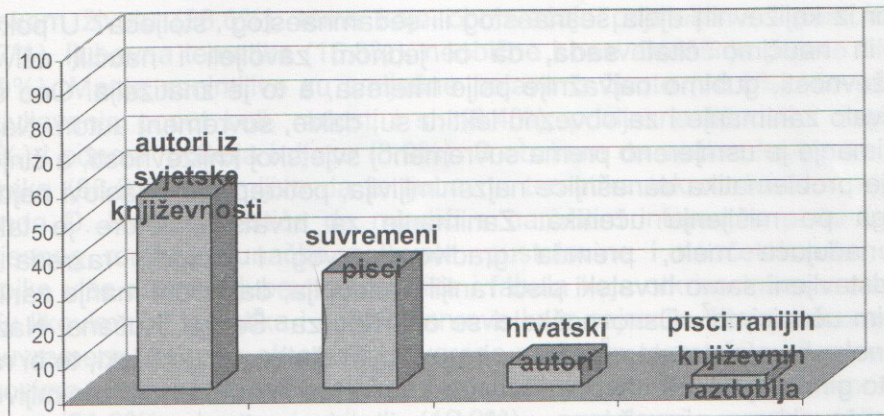
2. Koje te književne teme i vrste najviše privlače?
3. Koji elementi u djelu najviše privlače tvoju pozornost?
4. Izdvoji naslove književnih djela koja su ti se najviše svidjela.
5. Pišeš li u slobodno vrijeme i što pišeš najradije?

Srednjoškolci se pri izboru knjiga koje će posuditi u biblioteci oslanjaju na savjete svojih vršnjaka (52,9%), na drugom je mjestu slavno ime pisca koje ih privlači (21,7%), tek na trećem savjet i uputa nastavnika (16,6%), a na posljednjem je mjestu savjet roditelja, baka i sl. (7%). Učenici najčešće posuđuju u gradskoj (84,3%) i u školskoj biblioteci (14,9%), gdje su im nakon svih izvora informacija o onome što iz zanima i onome što se preporučuje, kritika, časopisa, televizijskih emisija i sl. dostupni stručni savjeti u izboru slobodne lektire. Jasno je da je uloga nastavnika temeljna kao poticaj učeniku da čita i kada to nije obaveza i važna u usmjeravanju i razvijanju interesa prema svim žanrovima, jer se interesi ne razvijaju nekontrolirano i stihijski. No, školski programi nerijetko se ograničavaju na podučavanje tehnika i objašnjavanje samog teksta, ponekad s nezaobilaznim izbjegavanjem samog užitka čitanja. Nezavidan je položaj nastavnika koji u stalnom pokušaju da uz realizaciju programa, ocjene, ispitivanje, klasifikacijske liste, usmjerenja i obrazovne profile, smotre, kvalifikacije za određenu razinu znanja učenika i uopće natjecateljski duh koji vlada u gimnazijama, zadrži, očuva i njegujući brižno postizava ljepotu doživljavanja i komunikacije s umjetničkim djelom. Obveza da se ocijeni i vrednuje rad katkad vodi sažimanju, objašnjavanju, donošenju gotovih zaključaka. Nije li *čarolija* čitanja (kako je s puno ljubavi naziva D. Pennac)³ katkad zaobišla učenike u silnoj želji i zaokupljenosti samoizgrađivanjem i obrazovanjem. U tom smislu, nastavnicima je, dakle, teže baviti se i obveznim programom i slobodnim književnim i intelektualnim interesima učenika. Saznanje da je savjet nastavnika tek na trećem mjestu zanimljivo je, ali ne i tako porazno ako se podsjetimo da se mladi ipak najbolje razumiju i najbolje slušaju međusobno. Izbor najčitanijih tema i naslova kojima ćemo se još vratiti potkrepljuje ovakav izbor *savjetnika*. I prema žanrovskoj orijentaciji koju učenici biraju, i prema naslovima kojima se okreću, vidljivo je da novosti i saznanja o onome što će čitati ne dobivaju u školskoj knjižnici ili školi nego izvan nje.

Da bismo razvili, usmjerili, selektirali, oplemenili književne interese, moramo ih najprije poznavati. Anketa pokazuje da učenici s obzirom na vremensku i nacionalnu tematiku najradije biraju:

- strane autore iz svjetske književnosti (56,6%)
- suvremene književnike (33,9%)
- hrvatski književnici ih vrlo malo privlače (6,5%),
- pisce ranijih razdoblja (3%).

³ Daniel Pennac, *Od korica do korica*, Irida, Zagreb, 1996.

Tablica 1. Autori suvremene svjetske književnosti suvereno vladaju poljima interesa naših učenika.

Ovaj podatak je doista važan ako se prisjetimo da je upravo razdoblje u povijesti književnosti od njezinih početaka do osamnaestog stoljeća, razdoblje o kojem učimo u prvom i drugom razredu gimnazije. Činjenica da naša starija književnost ne plijeni veće zanimanje učenika⁴ prisutna je između ostalog i u teže razumljivom jeziku koji otežava razumijevanje djela i komunikaciju s njime, površno poznavanje terminologije, konteksta, životnog konteksta⁵ i drugih elemenata neophodnih za razumijevanje koje bi trebalo na koncu rezultirati i – ljubavlju prema knjizi. No i sam način na koji učimo, a posebno **kada** učimo o starijoj hrvatskoj književnosti, otvara mnoga pitanja o primjerenosti i usklađenosti građe s dobi učenika. P. Pavličić smatra da kronološki princip počiva na promatranju razvoja književnosti poput razvoja znanosti, pa bi onda ona u početku bila u povojima (*slaba i mucava*)⁶ te bismo upravo nju trebali proučavati prvu i graditi svoje znanje iz književnosti postupno na čvrstim temeljima poznatih činjenica i zaključaka, kao što npr. učimo informatiku, postupno nadograđujući sve složenije na poznato - jednostavnije. U odgovoru na pitanje što najčešće traže i očekuju od obvezne i slobodne lektire učenici ističu zanimljivost, suvremenost i razumljivost, a svoj negativan stav prema djelima ranijih razdoblja tumače nerazumljivošću, katkad i dosadom, pa se taj dio obvezne lektire uglavnom svodi na dosadno i obvezno prelijetanje preko stranica. Ne bismo li, svjesni vrlo osjetljivog razdoblja za mlade ljubitelje čitanja, koje sadašnja odbojnost prema Maruliću ili Gunduliću može opasno udaljiti u budućnosti od lektire ili književnosti općenito, trebali ponuditi više suvremenih naslova, ne zaključujući da mladi čitatelji neće razumjeti modernu i suvremenu književnost ako nisu pročitali

⁴ Vidi Manja Kovačević, Metodiko-književna motrišta, Školske novine, Zagreb, 1997, str. 138.

⁵ Pavao Pavličić, Rukoljub, Slon, Zagreb, 1995.

⁶ Isto, str. 174. Pavličić se zalaže za obrnuti način proučavanja književnosti u srednjim školama od postojećeg, koji bi počinjao sa suvremenom književnošću. Tako u prvi plan iznosi kriterij interesa u osmišljavanju školskog programa za srednje škole.

izbor iz književnih djela šesnaestog ili sedamnaestog stoljeća? U pokušaju da ih naučimo čitati **sada**, da bi jednom zavoljeli i naučili uživati u književnosti, gubimo najvažnije polje interesa, a to je znatiželja. Ono što bi očuvalo zanimanje i za obveznu lektiru su, dakle, suvremeni autori. Najveće zanimanje je usmjereno prema suvremenoj svjetskoj književnosti, a činjenicu da je problematika današnjice najzanimljivija, potkrepljuju i naslovi najdražih knjiga po mišljenju učenika. Zanimanje za hrvatske autore je također iznenađujuće malo, premda gradivom prvog i drugog razreda nisu predstavljeni samo hrvatski pisci ranijih razdoblja, dakle oni manje zanimljivi našim učenicima⁷. Osnovnoškolci se odlučuju za Šenou, Kušana, Nazora i još neke hrvatske autore⁸, koji su im u svojim djelima očito bliski, te bi razlog zašto gimnazijalci ne navode i hrvatske suvremene autore kao zanimljive koji bi im, svaki u svojem žanru, sukladno njihovim godinama i interesima koje navode mogli biti bliski (npr. P. Pavličić, tj. kriminalistički, fantastični romani i sl.), mogao biti u njihovom nedovoljnom poznavanju suvremene hrvatske književne scene.

Književni rod kojem su učenici najnaklonjeniji je u svakom slučaju proza, i to roman (50,5%), dnevničko-memoarska proza (17,5%), kraći prozni oblici poput pripovijedaka, novela, priča (14,10%), bajke, basne, legende (9,2%), na pretposljednem mjestu je lirika (5,8%) i napokon drama (2,9%). Kada ponekad čitaju pjesme onda najradije biraju ljubavne (43,3%) ili misaone (33,3%). Izbor ovih lirskih tema naglašava emotivnost i ranjivost adolescenata, te s druge strane buntovništvo, želju za promjenom, preokretom, rješavanjem problema i sl. S obzirom na spoznajne mogućnosti petnaestogodišnjaka i šesnaestogodišnjaka i na ovu "nepopularnost" poezije, nužno bi bilo razviti i njegovati književne interese prema svim književnim rodovima, a ne samo prema nekima, a poezija svojim specifičnim emocionalnim svijetom čini bitan dio spoznajnog svijeta mladog čovjeka. Dokazuju to i njihovi književni pokušaji. Vrlo malo zanimanje koje je u ovom istraživanju dobila drama kazuje da je učenici nerado čitaju, što ne znači da je svejednako ne vole na pozornici ili na filmu koji je posljednjih desetljeća razvio mogućnosti umjetničkog izražavanja. Najviše vole komediju (63,4%), potom tragediju (19,4%) i dramu u užem smislu (17,2%). U oba slučaja, ako su daleko od stvarnosti koju žele uljepšati ili baš blizu negiranju stvarnosti smijehom, adolescenti traže vedrinu, optimizam, veselje.

Uz naslov i preporuku, tematski kriterij je vodeći u izboru knjiga. Ako pretpostavimo da ljubav prema knjigama i čitanju održavamo čitajući ono što smo sami izabrali, jasno je da su teme koje odabiru naši srednjoškolci znakovite. Najviše privlače učenike teme o životu mladih njihovih godina i

⁷ Na početku prvog razreda o okviru proučavanja književnih rodova i vrsta, čitaju se i književnici 20. stoljeća poput A. G. Matoša, P. Pavličića, V. Stahuljak, iako program za prvi i drugi razred prati hrvatsku književnost od njenih početaka i Bašćanske ploče, pa sve do baroka.

⁸ Vidi Branko Pilaš, Dječji književni interesi, Kako razvijati kulturu čitanja, Zbornik, Zagreb, 1999.

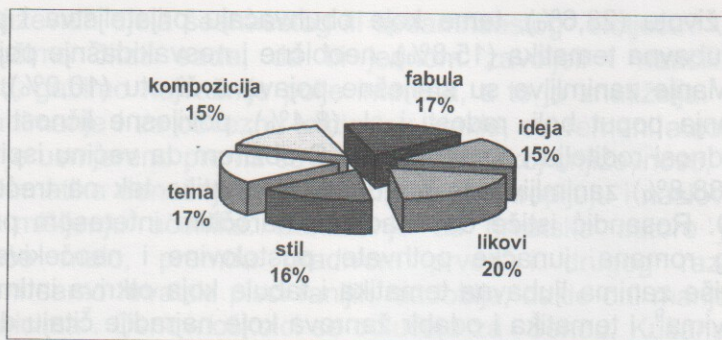
školskom životu (28,6%), teme koje obuhvaćaju prijateljstva i pustolovine (16,7%), ljubavna tematika (15,8%), neobične i nesvakidašnje pojave i likovi (12,9%). Manje zanimljive su smiješne pojave u životu (10,0%), čovjekova proživljavanja poput boli, radosti i sl. (8,4%), povijesne ličnosti i događaji (3,9%) i odnosi roditelja i djece (3,9%). S obzirom da većinu ispitanika čine djevojke (88,8%) zanimljivo da je ljubavna tematika tek na trećem mjestu. Premda D. Rosandić ističe da mladići s naročitim interesom prate fabulu povijesnog romana, junačke pothvate, pustolovine i neočekivanosti, dok djevojke više zanima ljubavna tematika i fabula koja otkriva intimne odnose među likovima⁹, i tematika i/odabir žanrova koje najradije čitaju dokazuje da su suvremene djevojke okrenute i otvorene različitim tematskim i žanrovskim krugovima. Najviše ih privlači kriminalistički roman (23,2%), humoristički roman (21,3%), horor i trileri (19,9%), pustolovni romani (15,4%), znanstvenofantastična proza (11,6%) i ljubavna tematika, melodrame i sl. (8,3%).

Učenici ne prihvaćaju sve žanrove podjednako, a da su njihovi književni interesi usko usmjereni u žanrovskom smislu, vidljivo je i u odabiru ponuđenih naslova knjiga koje nalaze zanimljivima. Ovo anketno pitanje ponudilo je nekoliko zamišljenih naslova od kojih svaki asocira na određeni tematski i žanrovski tip književnosti. Učenicovu pozornost privlače naslovi koji simboliziraju prije navedenu tematiku i žanrove u podjednakom omjeru pa će tako najradije zaviriti u knjigu pod naslovom *Kocka krije tajnu* (31,4%) koji upućuje na tajanstvene vode kriminalističkog žanra, iza korica *Šume prošlosti* (22,5%) ili *Osvete svemira* (15,9%) koje asociraju na znanstvenofantastični žanr, dok povijesna i ljubavna tematika privlače manje pažnju (*Zlato srednjega vijeka* (7,4%), *Nježno proljeće* (5,8%), *Nesretne kraljice/kraljevi* (1,9%)).

Razvidno je da mladim čitateljima privlače podjednako pozornost gotovo svi elementi u djelu. Dok čitaju, učenici najviše posvećuju svoju pažnju

- likovima koji ih zanimaju (20,3%),
- podjednako zanimljivom nalaze fabulu (16,6%),
- temi djela (16,6%),
- autorovu stilu (15,8%),
- ideji (15,4%)
- ili kompoziciji (15,4%).

⁹ D. Rosandić, *Metodika književnog odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb, 1986.* str. 475.

Tablica 2. Učenici podjednako pridaju pozornost likovima i ostalim elementima djela.

Uz likove se vjerojatno vežu u smislu izgradnje vlastite ličnosti. Usmjerenost interesa prema likovima uvjetovana je emocionalnim, moralnim i intelektualnim iskustvima učenika, u želji za identifikacijom, u likovima pronalaze uzore za vlastiti život. Najviše ih zanimaju likovi s kojima se mogu identificirati, koji su zaokupljeni problemima današnjice (46,3%), slijede likovi obojeni snažnim emocijama, ispunjeni zanosom, zaljubljeni, odani (27,5%), te podjednako zanimljivi likovi junaka/junakinja koji se bore za ideale, domovinu, neustrašivi i prkosni (26,2%). Zbog nedostatka vlastita iskustva slika stvarnosti u mlada čovjeka izgleda manje savršenom, pa je razumljivo i da su likovi koji mame mlađe srednjoškolce njima bliski likovi, mladi ljudi koje muče slični problemi, ili buntovnici koji im na svoj način nude rješenje. Ovo je i jedan od najvažnijih razloga zbog kojeg učenici u velikoj većini ističu Holdena Caulfielda, junaka romana Lovac u žitu, kao književni lik s kojim su se najlakše zblížili. Zbog težnje za identifikacijom, izgradnje vlastitog identiteta, ali i zbog potrebe za distanciranjem od svijeta odraslih, adolescenti su otvoreni za sve utjecaje, prilaze tako i književnosti i svojim književnim vršnjacima tražeći od njih savjet i prisnost. Od njih traže modele ponašanja, odgovore na vlastite probleme, svjetonazore, pustolovine, zabavu, ukratko, nešto u čemu se prepoznaju i što im nudi nove, maštovite mogućnosti da svijet protumače i shvate svojom terminologijom. Pa, u kojim djelima susreću sve ovo što smo nabrojili? Široka paleta različitih odgovora uslijedila je kada su učenici trebali izdvojiti tri najdraža djela koja su pročitali za satove lektire ili tri najdraža djela uopće po slobodnom izboru. Već letimičan pogled pokazuje da je krug pisaca koje učenici čitaju nesumnjivo širok, no zanimljivo je da je isti najdraži naslov uopće koji je većina odabrala upravo na popisu obvezne lektire. Pogledajmo naslove učenicima najzanimljivijih djela u okviru obvezne srednjoškolske lektire. Na ovom popisu pojavljuje se tridesetak naslova među kojima se izdvajaju navedeni kao najbrojniji:

1. D. J. Salinger, Lovac u žitu ... 39%
2. R. Bach, Galeb Jonathan Livingston ... 8%
3. Plaut, Škrtac ... 4%
4. Sofoklo, Antigona ... 3%
- Homer, Ilijada ... 3%
5. W. Shakespeare, Romeo i Julija ... 2%

I. Brlić-Mažuranić, Priče iz davnine ... 2%

G. Boccaccio, Dekameron ... 2%

Ovidije, Metamorfoze ... 2%

6. I. Vojnović, Ekvinocio ... 1%

W. Shakespeare, Hamlet ... 1%

Zatim slijede A. Šenoa, Zlatarovo zlato, H. C. Andersen i bajke po izboru, Eshil, Okovani Prometej, E. A. Poe, Crni mačak, F. Schiller, Razbojnici i dr. Mnogi učenici prvih razreda navode i drage naslove s kojima su se upoznali u osnovnoj školi poput S. Townsend, Tajni dnevnik Adriana Molea (4%), E. Hemingway, Starac i more (3%), E. Kaestner, Emil i detektori, K. Bruckner, Sadako hoće živjeti, P. Pavličić, Trojica u trnju, J. Spyri, Heidi, D. Defoe, Robinson Crusoe i dr.

Popis najdražih naslova uopće, dakle i s police slobodne lektire, mnogo je duži, učenici su naveli stotinjak različitih naslova, no većina učenika (80%) je ipak izdvojila sljedeća djela među svoja tri najdraža:

1. D. J. Salinger, Lovac u žitu ... 20%

2. Christiane F., Mi djeca s kolodvora ZOO ... 14%

3. J. R. R. Tolkien, Gospodar prstenova ... 9%

S. Townsend, Tajni dnevnik Adriana Molea ... 9%

4. P. Coelho, Alkemičar ... 6%

5. R. Bach, Galeb Jonathan Livingston ... 5%

6. W. Shakespeare, Romeo i Julija ... 4%

7. J. K. Rowling, Harry Potter ... 3%

8. P. Coelho, Veronika je odlučila umrijeti ... 2%

9. A. de Saint-Exupery, Mali princ ... 1%

Neki se autori pojavljuju s nekoliko različitih naslova unutar istog žanra, poput Agathe Christie, M. J. Zagorke, R. Rendell, S. Sheldona, S. Kinga, R. Ludluma, J. Vernea, F. Sagan, B. Cartland i dr. Tu su zatim H. Fielding, Dnevnik Bridget Jones, A. Frank, Dnevnik Ane Frank, G. G. Marquez, Ljubav u doba kolere i Dvanaest hodočasnika, J. Grisham, Slučaj pelikan i Kliment, P. Sueskind, Parfem, W. Groom, Forrest Gump, I. Welsh, Trainspotting, P. Cornwell, Obdukcija, T. Zahn, Ratovi zvijezda, D. Koontz, Čuvari, V. Nabokov, Čarobnjak, H. Hesse, Siddhartha, J. Gaarder, Sofijin svijet, H. Courts-Mahler, Neljubljena žena, A. Warner, Soprani, C. Mac Cullough, Ptice umiru pjevajući, R. Zelazny, Devet prinčeva u Amberu, i mnogi drugi naslovi koje izabire kao najdraže samo nekoliko učenika, ali ih je također zanimljivo navesti jer ukazuju da im prijatelji, dakle, savjetuju najčešće autore bestselera, čija ih slava i razvikanost privlače. Nekoliko učenika spominje autore koji su prije pedesetak godina bili čitaniji poput K. Maya, Z. Greya ili H. Sienkiewicza, koje su im vjerojatno savjetovale bake ili djedovi koje su kao *savjetnike* u izboru slobodne lektire učenici naveli kao malobrojne.

Nesumnjivo najdraža knjiga je Lovac u žitu J. D. Salinger, koju je među prve tri omiljene lektire uvrstilo 80% učenika i koja potkrepljuje sve ono što su učenici istaknuli da ih zanima i privlači u knjizi. To je roman lika, moderni roman, roman o junaku njihovih godina, prkosnom i buntovnom, ali i usamljenom i željnom ljubavi, roman o prijateljstvu koji problematizira odnos

roditelja i djece, pisan žargonom, razumljivim i duhovitim. Sadrži u sebi skoro sve odrednice koje u sebi mora imati ono što «želimo čitati». I odabir ostalih autora koji se nalaze na popisu najdražih potvrđuje zaključke koje donosi anketa. Učenici vole čitati o likovima s kojima se mogu identificirati (Lovac u žitu, Mi djeca s kolodvora ZOO, Harry Potter), neovisnim, drukčijim likovima (Galeb Jonathan Livingston, Mali princ, Antigona, Prometej), koji, svejedno jesu li snažni nacionalni heroji ili heroji svoje ulice, traže svoj način kako pobijediti stvarnost. Likovi su to s kojima se mogu identificirati ili oni uz čije se moralne karakteristike mogu vezati kao uz svoje etičke ideale otkrivajući tako da zrelo sagledavaju vrijednosti poput moralnosti, iskrenosti, čestitosti, poštovitosti i sl.

Najčitanija je očekivano proza, na popisu omiljenih knjiga nema niti jedne drame ili zbirke poezije. Pažnju plijeni kriminalistička proza (A. Christie, A. C. Doyle), bajkovita tematika (Gospodar prstenova, Mali princ), pustolovna tematika (Straža apokalipse), znanstvena fantastika (Ratovi zvijezda) i ljubavna tematika (B. Cartland). Dnevnici i memoarska proza je također tu (Dnevnik Bridget Jones, Dnevnik Ane Frank, Tajni dnevnik Adriana Molea). Zanimljivo je da se skoro svi svjetski trenutno traženi ili cijenjeni autori prevedeni kod nas nalaze na popisu dragih knjiga (P. Coelho, M. Marquez, J. K. Rowling i dr.) i da su svi suvremeni najprodavaniji ali i nagrađeni romani na popisu (Obdukcija, Trainspotting, Dnevnik Bridget Jones) što se ne bi moglo reći za domaće autore bestselera i njihova djela. Domaći se autori pojavljuju vrlo rijetko, susreću se samo tri autora i to S. Simčić, Bend, D. Miloš, Bijeli klaun, i Z. Ferić, Anđeo u ofsajdu. Iako prema anketi biraju suvremenu tematiku iz svakodnevnog života, osim lektinom preporučenih naslova nisu naveli mnogo naslova koji se bave tom problematikom. Poznavajući ponudu školske knjižnice, jasno je da učenici ovu slobodnu lekturu ne posuđuju u školi, nego se opskrbljuju u ostalim bibliotekama ili knjižarama. Iako školska knjižnica posjeduje mali broj bestselera i romana spomenute zanimljive im tematike, prema spomenutim naslovima može se zaključiti da je školska knjižnica ipak mjesto za posuđivanje obvezne lektire. Uočljivo je da na popisu nema gotovo nijednog hrvatskog suvremenog autora. Radi li se samo o propagandi nakladnika koja je naklonjenija i osmišljenija za strana djela ili naši učenici, tvrdeći da ih zanima suvremena književnost, ne znaju dovoljno o suvremenim zbivanjima na hrvatskoj književnoj sceni? Ovaj bi zaključak mogao odgovoriti na pitanje gdje su imena poput P. Pavličića, G. Tribusona, D. J. Bužimskog, N. Brixija, Z. Majdaka, D. Ugrešić i drugih hrvatskih književnika koji bi se tematikom, žanrovskom orijentiranosti i suvremenosti uklopili u navedeni niz. Velika je, dakle, važnost u načinu na koji dobivamo prve informacije i elementarna znanja i iskustva. Nezaobilazan je u izboru utjecaj medija, posebno filma, televizije i Interneta. Izbor naslova uvjetuje činjenica da se film i televizija koriste književnim djelima kao podlogom za ekranizaciju, no puno češće mogu se vezati uz dnevni tisak i neka jeftinija i masovnija izdanja, u želji da se približi publici. Razvoj filma uvjetuje i razvoj nekih posebnih književnih žanrova poput kriminalističkog, horora i sl. Činjenica da trivijalna književnost mnogo lakše prodire na film ili televiziju,

očituje se ne samo u izboru najčitanijih knjiga, nego u samom posizanju za mnogim bezličnim, tipiziranim i šabloniziranim naslovima koji privlače nudeći brzu i široko prihvaćenu rasonodu.

Ono što učenici najčešće traže od obvezne i slobodne lektire je zanimljivost i suvremenost i to i jesu neke od osobina većine ovih naslova. Preciznije, najčešće izjave učenika osvrću se upravo na želju da se u lektiru uvrste kriminalistički romani, znanstvenofantastični, pustolovni, proza u trapericama, legende i sl.

S obzirom da je čitanje emocionalno-spoznajni čin koji pokreće maštu i kreativnost čitatelja, a polazeći od činjenice da su interesi i aktivnosti usko povezani, posljednje pitanje ankete osvrće se na učeničko literarno stvaralaštvo koje otkriva njihov senzibilitet, kreativnost i unutarnji svijet. Anketa se osvrće na spontano literarno stvaralaštvo, a ne na organizirano ili ono vođeno poticanjem nastavnika. Ono najčešće kod učenika nastaje potaknuto doživljavanjem i spoznavanjem stvarnosti, umjetničkih djela i sl. Poticaje za spontano literarno izražavanje možemo tražiti među nasljednim osobinama, *instinktima, ali i među vanjskim poticajima* poput «usavršavanja nesavršenoga», dakle genetskim i socijalnim motivima¹⁰. Sve asocijacije učenika, percepcije i misaoni procesi modificirani maštom i emocijama, nalaze se u njihovim radovima, pa stoga možemo pretpostaviti da će se u vlastitim radovima svakako pokušati izraziti na sebi dopadljiv i pristupačan način. Iz odgovora na pitanje pišu li i o čemu uopće pišu u slobodno vrijeme vidimo da nešto više od polovice učenika piše (58%). Od onih koji su se okušali pišući, polovica (51,2%) bira liriku. Trećina učenika, dakle, piše liriku (29,7%), u dvostruko manjem broju učenici pišu različite kraće forme poput pripovijedaka, humorističkih tekstova, znanstvenofantastičnih pripovijedaka, novela sa suvremenom tematikom, kratke priče, osvrte, komentare, pustolovne priče, priče iz svakodnevnog života, prozu različite tematike, dnevnike, bilješke o nedavnim ili važnim događajima i sl. (8,1%). Lirika prevladava u različitim formama, najčešće ističu ljubavnu ili refleksivnu tematiku, nekoliko učenika odabire haiku ili pjesmu u prozi kao sebi najlakši način izražavanja i sl.

U učeničkom spontanom literarnom stvaralaštvu možemo naći njihovu istinu, dio njih samih, ponekad ono može biti i način na koji iznose svoje emocije i nemire i ostvaruju olakšanje, jer su njihovi doživljaji neminovna pretpostavka njihova stvaranja. U učeničkim radovima također možemo potražiti i njihovu želju za samodopadnošću i uopće dopadljivost svojim vršnjacima. Polazeći od tih pretpostavki odmah upada u oči da je lirika na prvom mjestu kada žele pisati, ali na posljednjem mjestu na listi onoga što žele čitati. Zašto je to tako, teško je reći. Potaknuti svakodnevnim događajima ili doživljajima nakon nekog zanimljivog pročitano djela, oslobođeni obveznih tema i formi zadanih zadaćama i školskim zadaćama, učenici u osami svojih soba oblikuju svoje emocije u – lirske forme. One su doduše, prava forma za emocije, doživljavanja, proživljavanja i intimu, no zanimljivo je kako «iznijeti»

¹⁰ Mladen Subotić, Literarno stvaralaštvo učenika, Školske novine, Zagreb, 1986.

emocije u stih više odgovara nego «unijeti» ih njime. Naši teenageri danju čitaju bestselere sa kriminalističkom ili horor tematikom, a predvečer pišu pjesme. Memoarska proza se, za razliku od lirike, pojavljuje u očekivanom broju kao književna vrsta koju učenici žele čitati i kao forma u koji se žele okušati.

U posljednjem pitanju otvorenog tipa o tome što očekuju od lektire u sljedećoj školskoj godini, učenici bilježe svoja očekivanja, a pridjevi poput *zanimljivo* i *suvremeno* nalaze se gotovo u svakom odgovoru.

Česti su iskazi poput ovih:

Sljedeće godine bih željela čitati više o mladima ... uz knjige bismo trebali gledati i filmove...

U lektiri očekujem više suvremenih djela i onih koje ću shvatiti kao stvarnost, da je nešto pisano baš za čitatelja...

Željela bih čitati nešto bliže nama, kako bismo bolje razumjeli, djela u kojima bismo se mogli pronaći.

U srednjoškolsku bi lektiru trebalo uvrstiti evergrine (Mali princ, npr.), koju ne možemo shvatiti u sedmom razredu.

Smatram da bi lektira trebala biti prikazana i na drugi način (predstava, film... da sami izvodimo na satu...). To bi zasigurno pridonijelo našoj većoj ljubavi prema književnosti.

Želim čitati o mladima, poput nas, želim nešto zanimljivo, što razumijem, pisano žargonom npr.

Ovi iskazi ukazuju na otvorenost učenika novim načinima i pristupima književnom djelu. Također upućuju i na to da se interesi mogu samim time i usmjeravati i oblikovati, čineći mlade ljude svestranim čitateljima koji, upoznavajući sve žanrove i estetske razine u književnosti, mogu samo dobiti na oštini svojih kritičkih promišljanja i intelektualnih kriterija.

I na kraju, prisjetimo se da srednja škola formira izgrađenog čitaoca, njegovu kulturu čitanja, čitaoca koji bi trebao zadržati određenu dinamiku čitanja, kontinuirano čitati, promišljati, kojem će prosuđivanje o književnom djelu razviti i izoštriti kritično i selektivno oko i, napokon, čitaoca koji će biti motiviran da za knjigom poseže uvijek, i kada ona nije obveza. Ovo istraživanje usko se osvrće na obveznu i lekturu po slobodnom izboru, zanemarujući razne druge medijske prezentacije lektirnih naslova poput stripa, televizijskih i filmskih obrada, kazališta, lektire na CD-ROM-u, Interneta i sl. koje bi svakako trebalo spomenuti kao zanimljive i koji otvaraju mnogobrojne mogućnosti prezentacije lektire na nov način.

ZAKLJUČAK

Rezultate ove ankete ne možemo uzeti kao reprezentativne, no oni nam mogu biti pokazatelj koji upućuje na književne interese mladih, njihovo vrednovanje književnih djela i njihovu književnu recepciju te pokazati bitne elemente kulture čitanja srednjoškolaca. Anketa može pomoći kao jedna od smjernica u sastavljanju popisa lektire i uputiti da prije sastavljanja popisa lektire za srednje škole treba provesti opširnije istraživanje na

reprezentativnom uzorku. U tom bi slučaju budući popisi lektire mogli na neki način *miriti* spiskove obvezne lektire i preporučene ili slobodne lektire. Anketa omogućuje neka indikativna opažanja:

1. Vremenska i nacionalna pripadnost književnog djela značajna je činjenica u izazivanju interesa učenika za čitanje. Učenike daleko više zanimaju suvremena i djela stranih autora, dok ih djela iz ranijih razdoblja skoro uopće ne zanimaju. Činjenica da je domaći autor knjige također im neće privući pažnju. Analizirajući rezultate možemo zaključiti da učenici daleko više čitaju strane autore. Usporedba s istraživanjima književnih interesa osnovnoškolaca ukazuje na veliku razliku u polaganju naklonosti hrvatskim autorima uopće. To možemo tumačiti školskim programom za početna dva razreda srednje škole koji donosi književnost srednjeg vijeka, renesanse i baroka, koja je učenicima zbog nekoliko razloga, a u nedostatku literarnog predznanja, teško razumljiva. To također možemo tumačiti i mogućim nepoznavanjem domaće suvremene književne produkcije unatoč tome što učenici suvremenu književnost odabiru kao najzanimljiviju.
2. Književne vrste ne privlače podjednako pozornost i ne bude interese podjednako. U središtu književnih interesa nalazi se proza, i svi naslovi koje učenici odabiru kao drage pripadaju romanima, uz rijetke iznimke koje čini pokoja pripovijetka ili novela. Nakon memoarske proze i dnevnika kao književnih vrsta na granici s publicistikom, slijede drama i poezija i tako zaostaju daleko u drugom planu.
3. Tematika koja budi najviše interesa svakako je suvremena, mladi žele čitati o životu svojih vršnjaka, o problemima sličnim svojim, o iskustvu svakidašnjice suvremenog čovjeka, slijedi tematika vezana uz prijateljstvo i pustolovna tematika, te ljubavna i intimna tematika.
4. Učenici ne prihvaćaju sve žanrove s podjednakim zanimanjem. Najčitaniji je svakako kriminalistički roman, humoristični roman, horor romani. S obzirom da 88% ispitanika čine djevojke, a ljubavna je tematika na posljednjem mjestu, očito je da je ponekad teško odvajati interese prema spolu i da je osnovna karakteristika traženog štiva – zanimljivost i dinamičnost.
5. Učenici s podjednakim zanimanjem prate gotovo sve elementi u djelu (fabulu, kompoziciju, ideju, stil) s iznimkom likova koji ih nešto više zanimaju, posebice likovi mladih ljudi s kojima se lako mogu identificirati i koji simboliziraju na neki način distanciranje od svijeta odraslih. Književni interesi učenika povezani usko uz razvoj ličnosti adolescenata.
6. U odabiru knjiga najčešće slušaju savjete vršnjaka ili će ih najprije privući ime književnika za koje su čuli ili već nešto pročitali od istog autora. Stoga za slobodno vrijeme često biraju upravo razvikane naslove američkih bestselera ili knjige koje se izdvajaju po prodanosti, poznatom autoru ili dobivenoj nagradi. Utjecaj medija je osjetan, te se nameće važnost uloge nastavnika i važnost medijske prezentacije u usmjeravanju i upućivanju mladih prema kriterijima koji su više estetski nego trivijalni i komercijalni.
7. Učenički doživljaji realnosti ili oni izazvani umjetničkim doživljajem nalaze svoje preoblikovanje u učeničkom spontanom literarnom stvaralaštvu. Zanimljivo je stoga da se najčešće spontano izražavaju pišući stihove, dok je

proza ono što najčešće žele čitati. Većina učenika piše u prvom redu pjesme ili neke kraće prozne oblike poput pripovijedaka, dnevnika i sl. Ljubav i usađena estetika stoga ipak pronalaze način na koji lirika svojim osebnim emotivnim svijetom komunicira s mladima.

Anketa zasigurno može potkrijepiti činjenicu da su književni interesi vrlo značajna činjenica kulture čitanja. U kratko vrijeme u kojem čitaju, mladi pokušavaju uvrstiti i trenutke za lekturu i pripremu lektire, i štivo koje nije obvezno, slobodnu lekturu, novine i časopise. Samo osmišljavanje, zaključivanje i priprema za sat lektire nerijetko se zamjenjuje naoko puno bržim i dostupnijim stranicama nekog priručnika za lekturu ili stranicama Interneta koje poput vodiča kroz zamršenu lektirnu građu, nude gotove recepte za pisanje dnevnika čitanja. Svojom dostupnošću tako smanjuju napor odgonetavanja, naglašavaju teme, ističu važnost pojedinih karakteristika likova, nude gotove obrasce, kratke fabule, ideje, fraze i osnovne misli i time donose nezaobilazan odgovor u smislu postignuća boljih ocjena i većeg uspjeha u predmetu. Postavlja se tako pitanje sustavnog i opširnijeg istraživanja načina i uzroka zašto učenici posjećuju web-stranice s lektirnom i čitaju li oni još nešto osim tih stranica, koriste li se njima, primjerice u odabiru slobodne lektire, susreću li na njima ulomke novoizašlih knjiga i tako ih odabiru za čitanje? Služe li se oni Internetom doista i za čitanje u punom smislu riječi? Tada bismo sa sigurnošću mogli tvrditi gubi li knjiga ili ne najznačajniju ulogu u prenošenju znanja i kulturnih i estetskih vrijednosti i počinje li svoju ulogu u izgradnji mladog čovjeka ozbiljno dijeliti, je li njena uloga još uvijek čvrsta i dominantna? U mnoštvu naslova i reklama teško se snalaze čitatelji čiji se ukus tek treba formirati i još nije izgrađen. Bilo bi zacijelo puno lakše neiskusnom i neizgrađenom čitatelju snaći se u šumi naslova kada bi postojali popisi preporučene slobodne lektire koji bi slijedili svjetske novitete birajući među njima prihvatljive prema estetskim i interesnim kriterijima. Književni interesi ne nastaju ishitreno i naglo i ne razvijaju se neočekivano i stihijski i potrebno ih je razvijati podjednako i širiti na sve književne vrste i žanrove ne zanemarujući, svakako, estetski kriterij, ali ne zanemarujući niti one koji već postoje kao gotovi, samo ih možda ponekad treba drugačije obojiti.

LITERATURA

Dragutin Rosandić, Metodika književnog odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb, 1986.

Manja Kovačević, Metodičko-književna motrišta, Školske novine, Zagreb, 1997.

Mira Kermek-Sredanović, Književni interesi djece i omladine, Školske novine, Zagreb, 1985.

Branko Pilaš, Dječji književni interesi, Kako razvijati kulturu čitanja, Zbornik, Zagreb, 1999.

Mladen Subotić, Literarno stvaralaštvo učenika, Školske novine, Zagreb, 1986.

Daniel Pennac, Od korica do korica, Irida, Zagreb, 1996.

Pavao Pavličić, Rukoljub, Slon, Zagreb, 1995.

Vladimir Mužić, Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja, Educa, Zagreb, 1999.

Dragutin Rosandić, Novi metodički obzori, Školske novine, Zagreb, 1993.

Stjepko Težak, Literarne, novinarske, recitatorske i srodne družine, Školska knjiga, Zagreb, 1969.

Milivoj Solar, Suvremena svjetska književnost, Školska knjiga, Zagreb, 1990.

SUMMARY

This paper presents the results of research on interests and the culture of reading in 1st and 2nd grade of grammar school. The results show that pupils prefer recent prose writings by foreign authors. They mostly choose novels about teenagers and their problems.